

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי י' טבת תשע"ח | דף היומי בבלי: שבועות ל.
דף היומי בהלכה: מסעיף ה' עד תחילת סימן רפ"ה. | לוח יומי מקוצר: עמוד ס"ג סימן רפ"ד/רפ"ה.
מוסר: פרק י"ב עוד אמרתי דבר עד פרק י"ב ובדרך דמיון.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ב משנה ב עד משנה ד 'ואל תאמר'.

עניינא דיומא – עשרה בטבת

מה מותר לחולה לאכול בתענית ציבור?

הגבלות שונות בנוגע לזמני הפטור במעוברת ומניקה.
וחולה, אף שאינו מסוכן, אסור לו לצום אך יאכל רק כפי הנצרך לו ולא
יתענג בתענוגים.
[שו"ע תקנ, א ומשנ"ב ג-ה; ביאורים ומוספים דרשו, 2, 3, 8 ו-9]

מעוברת או מניקה שהצום יגרום להן לצער רב, אסורות לצום בשבעה עשר
בתמוז, צום גדליה ועשרה בטבת. ואם הצום לא יגרום להן לצער רב, מותרות
לצום אך אינן חייבות בכך, ואם הן חלשות אין להן להחמיר. ואף כשהצום
אינו גורם לצער כלל הן פטורות מעיקר הדין, אלא שנהגו להחמיר בכך. וישנן

הדף היומי בהלכה

מתי ניתן להתחיל את ברכות ההפטרה?

לפני סיום הגלילה, כיון שאין חובה גמורה להאזין לאמירה זו, שאינה אלא מנהג.
וכן במקומות שאומרים 'אשרי' לפני החזרת ספר התורה לארון הקודש, ניתן
להתחיל אשרי לפני סיום הגלילה, כיון שהגולל יכול לומר אשרי לאחר הגלילה.
[שו"ע רפד, ו, ומשנ"ב יב; ביאורים ומוספים דרשו, 20-19]

אין להתחיל את ברכות ההפטרה עד לסיום גלילת ספר התורה, כדי שגם
הגולל יוכל להאזין כנדרש להפטרה ולברכתה. ויתכן שאסור אף לפתוח את
ספר הנביא עד לסיום הגלילה, כדי שני ספרי תורה שקוראים בזה אחר זה,
שאסור לפתוח את השני לפני סיום גלילת הראשון.
ולענין אמירת 'יהי רצון' בשני ובחמישי, כמנהג בני אשכנז, ניתן להקל ולהתחיל

הדף היומי בהלכה

ארבעת הדברים הנאמרים בין קריאת התורה למוסף

אבל לאחר אשרי אין אומרים מאומה, מלבד הפסוקים שאומרים בעת החזרת
ספר התורה לארון, כיון שהקדיש שלאחר מכן נאמר על פסוקי אשרי, ואין
להפסיק ביניהם; ויש שנהגו משום כך לומר את ה'מי שברך' למתענים בתעניות
'בה"ב' לפני אשרי, אך יש שנהגו לאומרו לאחר אשרי.
[שו"ע רפד, ז, ומשנ"ב ט; ביאורים ומוספים דרשו, 25 ו-28]

מנהג בני אשכנז לומר בשבת בין קריאת התורה ל'אשרי' שלפני מוסף, ארבעה
דברים: א. 'יקום פורקן'. ב. 'מי שברך' לעוסקים בצרכי ציבור. ג. הזכרת נשמות -
'אל מלא רחמים', והאומרה יחזיק ספר תורה בידו; ויש שהוורו להימנע במידת
האפשר מלאומרה בשבת, ולפחות לדחותה למנחה של שבת. ד. תפילת 'אב
הרחמים', שתיקנו ראשונים לזכר הרוגי מסעות הצלב.

מדוע בימי ספירת העומר אומרים 'אב הרחמים' גם בשבת 'מברכים'?

שלוזכר הרוגיו נתקנה תפילת אב הרחמים - אומרים אב הרחמים אף בשבת 'מברכים', ואף כשיש חתן וכדומה; למעט שבת שחל בה ראש חודש אייר, ויש אומרים - גם אסרו חג הפסח. וכן בתשעה באב שחל בשבת, הגם שבחול אין אומרים בו תחנון, אומרים בו אב הרחמים.

[שו"ע רפד, ז, ומשנ"ב טז-יח; ביאורים ומוספים דרשו, 26, 29 ו-31; וראה שעה"צ טו]

כאמור, מנהג בני אשכנז לומר בשבת הזכרת נשמות ותפילת 'אב הרחמים': ואין אומרים אותן בשבת 'מברכים' - שאומרים בה 'ברכת החודש' - ולא בתאריך שאילו קל בחול לא היו אומרים בו תחנון, כגון ראש חודש; ולא במאורע שאין אומרים בו תחנון, כגון שנמצא במקום חתן או בעל ברית. אולם בימי ספירת העומר - שבהם אירע מסע הצלב הראשון, בשנת תתנ"ו,

הסיפור היומי

הזדעזע רבי ראובן זצ"ל מדברי האיש, ובמשך כחצי שעה דיבר אתו על הצער שיש לנשמה מכל חוב שנותר לה. אולם היהודי נשאר בשלו: "אינני מסוגל למחול" - אמר

ליאריציט מגיד מישרים הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

לו: אין לך מושג כמה צער יש לנשמה שלו ומה שהיא עוברת. על כל פרוטה שהוא לא החזיר ואתה לא מוחל לו על כך, יש על זה דין, ואדם חוזר בגלגול על כל פרוטה ופרוטה שגזל. ר' ראובן דיבר אתו מילים כדורבנות ואמר לו שבשמים תהיה גם עליו תביעה שלא מחל, והמשיך לתאר את העונשים והצער שהנשמה הזו צריכה לעבור בעקבות הגזלה. אולם השותף לשעבר אמר: "אני ממש לא מסוגל למחול לו, אני לא מסוגל!". אמר לו ר' ראובן: אל תחשוב על כך היום, מחר תשאל ותתייעץ עם רבנים. אל תחליט לבד". וכך זה נגמר, ר' ראובן ירד מהרכב ולאחר מכן לא היה לו שום קשר עם אותו אחד.

אותו יהודי שסיפר את הדברים ב'שבעה' של רבי ראובן זצ"ל - היה בנו של אותו עשיר שירד מנכסיו ונפטר. וכך המשיך וסיפר לאבלים:

"למחרת ההלוויה הגיע השותף של אבא שלי אלינו הביתה ונכנס אלינו לסלון. אחד מהאחים ברח מהסלון כשראה אותו, הוא פחד שהוא בא כדי לריב, הוא ברח ונעל את הדלת של אחד החדרים. אולם השותף לשעבר נעמד ואמר: 'רבתי, אתמול בערב לאחר ההלוויה של אביכם נסעתי עם הרב ר' ראובן קרלנשטיין באוטו. הוא דיבר איתי והסביר לי כמה הנשמה סובלת לאחר פטירתה. הורדתי אותו בבית, הורדתי את אשתי בבית, ונסעתי חזרה לבית הקברות וישבתי על רגבי העפר במקום שבו הכניסו אותו לאדמה, ובכיתי כל הלילה, ובבוקר עם עלות השחר אמרתי לנפטר: אני מוחל לך על כל מה שעשית לי, מחול לך מחול לך מחול לך! דעו לכם שהכל נמחל!..."

רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל לא ידע שדבריו עשו פירות, רק עכשיו בגנזי מרומים הוא יודע. כל מי שיש לו יראת שמים דבריו נשמעים. רבי ראובן הציל נשמה מלבוא בגלגול לעולם הזה ולסבול יסורים קשים ומרים.

(ע"פ אמונה שלמה)

רבי ראובן זצ"ל היה אוהב שלום ורוחף שלום. במהלך השבעה עליו נכנס יהודי וסיפר סיפור שהעביר צמרמורת אצל השומעים. וכך סיפר:

היו שני תלמידים שלמדו עם ר' ראובן, שהפכו לשותפים בעסקים והצליחו והיו לעשירים. לאחר זמן עשה אחד השותפים עסקה כושלת וגרר איתו את השותף השני - החתים אותו על כל מיני שטרות וערבויות - ולבסוף פשט את הרגל, מכר את הבית ואת הנכסים וברח לחו"ל. השותף השני מכר גם הוא את הבית אך לא ברח לחו"ל אלא נשאר בארץ. הוא לא היה מוכן לסלוח לשותף על ההפסדים והצרות שנגרמו לו ממנו.

אותו אדם שברח לחו"ל לא הצליח להשתקם ולחזור לעצמו, ול"ע חלה במחלה ממארת בכבד. הרופאים אמרו למשפחה שלא נראה להם שהוא יחיה יותר מכמה חודשים. הוא עבר שם קצת טיפולים והרופאים אמרו לו לחזור לארץ ישראל. הוא חזר לארץ ישראל וצלצל לכל הנושים שלהם היה חייב כסף וסיפר להם בקול רועד כי הוא חולה סופני ונותרו לו חודשים ספורים לחיות, וביקש מהם שימחלו לו על החובות. כך הוא צלצל לכל אחד ואחד, והנושים מחלו. אך היה אחד שלא הסכים בשום אופן ופנים למחול לו - היה זה השותף שלו. החוב היה כל כך גדול, הכעס היה כל כך קשה, עד שהוא לא היה מוכן לסלוח ולמחול לו.

השותף החולה נפטר לבית עולמו והגאון רבי ראובן קרלנשטיין היה בהלוויה יחד עם בנו. בסיום ההלוויה ניגש אליו השותף של הנפטר ושאל את ר' ראובן אם ברצונו שהוא יסיע אותו לבני ברק. ר' ראובן השיב לו בחיוב, הם נכנסו לרכב והשותף אמר לר' ראובן: "הרב, אתה יודע למה באתי ללוויה? אני אומר לך: רציתי להיות בטוח שמכניסים את הנפטר לבור. חשבתי שמרמים אותי גם בזה, עכשיו כשראיתי שמכניסים אותו לבור אני רגוע..."

רבי ראובן הזדעזע, הוא התחיל לדבר עמו במשך כחצי שעה, וכל הדרך אמר

תוך כדי נסיעה נדמה היה לרב מבריסק שמתקרבים הם לירושלים העתיקה, והוא ביקש מתלמידו הגרמ"ש שפירא לגשת לנהג ולשאול. הנהג השיב שאינו עובר שם..

מתקרבים לירושלים העתיקה. הוא ביקשני לגשת לנהג ולשאול, והלה אמר לי שאינו עובר דרך שם.
 "אולם המשך הנסיעה שוב הטיל בו ספק אולי כן, וניגשתי שוב לנהג, ואמר שלא. "מי שלא ראה אז את מראה פני הרב, בפחד מבהיל ונורא כעומד באימת סכנה ממש, ומסתובב מצד לצד - לא ראה מה זה פחד מנדנדוד חשש דרבנן! "רק בהגיענו לרחוב יפו, בהכירו את המקום, נחה דעתו. אבל כשעה ארוכה אחרי זה עוד ניכרו בפניו סימני האימה שעבר..."
 (עובדות והנהגות לבית בריסק)

"הרואה ירושלים בחורבנה אומר 'ציון מדבר היתה ירושלים שממה' וקורע" (שו"ע יו"ד סי' שמו).
 סיפר מרן הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל ראש ישיבת באר יעקב, מגדולי תלמידיו של מרן הגר"ז מבריסק זצ"ל:
 כאשר עלה מרן הגר"ז לארץ ישראל, כנראה היה לו איזה ספק בדין 'הרואה ערי יהודה וירושלים', ועל כן נזהר שלא לראות את חומת ירושלים. פעם הלכנו ברחוב שמואל הנביא, ועדיין לא היה בקי בדרכי התנועה, וחזרנו לביתנו באוטובוס מס' 2, ונדמה היה לו תוך כדי הנסיעה ומראה הבתים, כאילו אנו

קנין חכמה - פרקי אבות

העוה"ד עמד נפעם: "מעודי לא קרה לי, שאציג לפני מיישהו צ'ק בסכום כסף כה גדול, - והוא יסרב בשוויון נפש", אמר המשפטן, שמנסה לשכנע את האברך לקחת את הצ'ק

"מה הפירוש שהכסף אינו שייך לך? הרי האישה הזו כתבה צוואה בהיותה בחיי חיותה, וגם העמידה עדים כשרים על כך שהעידו שהיא עשתה זאת בצלילות הדעת גמורה, ואיך אתה אומר שהכסף לא שייך לך? מדוע, מאיזו סיבה?", שאל עוה"ד בפליאה רבתי. והאברך בשלו: "לא מספיק שהנפטרת תרצה להעביר הכסף אלי, גם הקב"ה צריך להסכים לכך. ועד שלא אהיה בטוח שגם הוא הסכים, לא אגע בכסף".
 החששות התאמתו כאשר בא האברך אל הגר"י סילמן ושטח לפניו את העניין. הגר"י הורה לו לברר אם עשו קניין בצוואה, וכשחזר לת"א השיב עוה"ד בשלילה. "במקרה כזה", אמר הרב, "הדין הוא שהירושה אינה עוברת אליך, שאינך קרוב משפחה, אלא חוזרת אל הירשנים. למרות שבמקרה שלפנינו לא ידוע היכן הירשנים, אבל כיוון שאין איש בישראל שלא יהיו לו יורשים הרי שאסור לך להשתמש בכסף", אמר הגר"י סילמן, ששלח את האברך גם אל הגר"ש רזנברג וגם הוא לא מצא כל היתר.
 "לא היה לי קשה כלל לקבל את פסק ההלכה", סיפר האברך כעבור זמן. "ברגע שידעתי שהכסף אינו שלי, לא הייתה בליבי חלילה כל נקיפת מצפון על השאלה שהצגתי בפני הרבנים. אדרבה ואדרבה, פיעמו בקרבי רגשות שבח והודיה לא-ל נורא עלילה שהצילני מעוון גדול".
 וכשם שזכה אותו אברך לקיים את דברי המשנה "בטל רצונך מפני רצונו", כך זכה שיתקיים בו ההמשך: "כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך".
 וכך הוסיף האברך וסיפר:
 "לאחר המעשה ההוא שלא לקחתי את כספי הצוואה, הגיעה אלי ירושה אחרת, ושם נעשה כבר הכל כדת וכדין. אבל הגר"י סילמן הורה לי - ולא אפרט בדיוק את העניין - שרק אם אחד הירשנים יאמר שהוא מוותר על הסכום יהיה מותר לי לקחת את הכסף. בדרך הטבע לא הייתה כל סיבה שבעולם שהוא יוותר על מה שמגיע לו, אבל בהגיעי אליו כהוראת הרב נדהמתי לשמוע שהוא מוחל על הכל בלב שלם ואין לו כל תביעה!..."
 (ע"פ 'טובך יביעור')

בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך (אבות ב ד)
 אברך מופלג מבני ברק קיבל ביום בהיר אחד הזמנה להגיע למשרד עורכי דין בת"א. ארשת של תמהון עלתה על פניו בשעה שהתבונן במכתב. 'מה לי ולעורך דין? התפלא. הפליאה גדלה שבעתיים כאשר התברר לו בבואו למשרד, שמדובר בירושה שהועברה אליו ע"י קשישה שנפטרה לא מזמן.
 "הנה השיק לפניך, רק תחתום לי שקיבלת אותו ואתה יכול ללכת לביתך", אמר לו עוה"ד שטיפל בצוואה. האברך הביט חליפות בשיק ובצוואה ולא הצליח להיזכר במי המדובר. מי היא הנפטרת שהוא אילה ברוב טובה להשאיר לו סכום כסף כה מכובד שסייע לו בנישואי ילדיו שהגיעו לפירקם?
 רק לאחר דקות ארוכות עלה בידו להיזכר בפרטיה של אותה קשישה. הייתה זו אישה ערירית שלא היו לה עמו קשרי משפחה. היא הכירה אותו בתוקף ידידותה עם הוריו, וכיוון שלא היו לה קרובים החליטה להעביר את הכסף לאברך זה, שהינו אחד מאברכיה החשובים של בני ברק.
 "ברגע הראשון מאוד שמחתי על הבשורה וכמעט שעמדתי לברך את הברכה הראויה למעמד שכזה", סיפר האברך, "אך ברגע שלאחר מכן עלו במוחי אי אילו ספקות באשר לכשרותה של הצוואה והאם היא נעשתה לפי כל כללי ההלכה המקובלת מדור דור".
 האברך לא היה בטוח שיש כאן בעיה אמיתית. הוא לא למד מעודו הלכות מתנה וירושה ואינו בקי בפרטיהן, ובכל אופן התעוררו בלבו ספיקות כלשהן. הוא ניגש לגר"י סילמן כדי לברר את העניין, ובינתיים הודיע לעוה"ד שבשלב זה ישאיר את הכסף אצלו.
 עוה"ד עמד משתומם ונפעם למול המחזה הנגלה לנגד עיניו. "מעודי לא קרה לי כדבר הזה, שאציג לפני בן אדם שיק בסכום כסף כה גדול, אודיע לו שהכסף הועבר אליו - והוא יסרב בשוויון נפש", אמר המשפטן, מנסה לשכנע את האברך היקר לקחת את השיק ולחתום על טופס שהכסף הגיע ליעדו. אבל האברך, שחונן מנעוריו על ברכי התורה וההלכה הצרופה, סירב בתוקף. "יתכן שהכסף אינו שייך לי, ואיך אעז לנגוע בו?", אמר בגאווה יהודית.

”מרגלא בפומייהו דאינשי שאם אחד הלשין על חברו, מותר הוא גם כן אחר כך להלשינו... ובאמת הוא טעות גמור”

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

בלבו, אבל לא לעשות שום פעולה כתוצאה מכך. כי על מנת להוציא ממון לא מועיל כלל ההיתר של 'דברים ניכרים'. וכפי שבדיני נפשות אומרת הגמרא בסנהדרין שאפילו ראו אדם שרץ אחר חבירו לחורבה, ורצו אחריו ומצאוהו עומד על גבי חברו ההרוג עם סכין בידו ודם מטפטף ממנה, אי אפשר להורגו על סמך זה כי 'על פי שניים עדים יקום דבר' – כן הוא גם לגבי דיני ממונות! הדוגמה שמביא לכך החפץ חיים היא – "אם אחד יש לו הזק בעסקו מצד מלשינות וכדומה, ויש לו על ישראל 'דברים הניכרים' שהוא עשה לו את הדבר הזה, על זה הסמך הוא הולך אחר כך ומלשין אותו גם כן, כי מרגלא בפומייהו דאינשי שאם אחד הלשין על חברו, מותר הוא גם כן אחר כך להלשינו... ובאמת הוא טעות גמור..." ומבאר שמלבד שאסור לעשות שום פעולה לשם נקמה גרידא, אלא רק כדי להציל את ממונו, ורק כשאי אפשר להציל באופן אחר – גם אי אפשר כלל לסמוך בדיני ממונות על 'דברים ניכרים' אלא צריכים עדות של שני עדים בבית דין.

אתמול עסקנו בהיתר לקבל רכילות מאדם שנאמן על השומע כשני עדים, וראינו כי מלבד התנאים הרבים הנדרשים להיתר זה – כיום הוא כבר אינו שייך כלל. בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי, מביא החפץ חיים' אופן נוסף שבו מותר לקבל ולהאמין לרכילות – כאשר השומע רואה על אותו אדם "דברים ניכרים" המוכיחים כי מה שסופר עליו הוא אמת. אולם, גם כאן ישנם שורה ארוכה של תנאים להיתר: (א) שלא יהיה שום צד זכות בדבר; (ב) שתהיה זו הוכחה ממשית, ולא "דבר הניכר קצת". (ג) שתהיה תועלת להבא עבור השומע בקבלת הדברים. (ד) שיראה את "הדברים הניכרים" בעצמו, ולא ישמע אותם מפי אחרים. (ה) מותר לו רק להאמין בלבו, אבל לא לספר לאחרים. וכאן מעורר החפץ חיים' על דבר "שנכשלין בו בעוונותינו הרבים", כאשר אנשים שיש להם סמך כלשהו או סברא שפלוני הזיק אותם וכדו' – עושים לעצמם דין לבד. וזוהי טעות גמורה, הוא כותב, משום שגם בהתמלא כל התנאים הדרושים ל"דברים הניכרים", אין זה אלא היתר לשמוע ולהאמין

המוסר היומי

כמו אחד שטובע בנהר, ורואה אילן שעומד בצדו – מתחזק מתחילה ומושיט ידו לאחד מענפיו החזקים כדי שלא יטבע, ואחר כך מתחזק בגוף האילן וצועק לעזרה, כן הדבר בזה...

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

וכמו אחד שטובע בעומק הנהר, ורואה אילן שעומד בצדו, מתחזק מתחילה ומושיט ידו מן הנהר לאחד מענפיו החזקים כדי שלא יטבע, ואחר כך מתחזק בגוף האילן וצועק לאנשים לצאת לעזרתו – וכן הדבר בזה, שיעץ לנו חבוקק הנביא שנתחזק בעניני אמונה, והיינו אמונה בתורת ה', דבלא אמונה בתורת ה' לא היה קוראו בשם 'צדיק' לומר עליו וצדיק באמונתו יחיה; וממילא בהמשך הזמן נבוא ממילא לידי יראה ואהבה וקיום כל התורה".

[חומת הדת, פרק יב]

אמרו חכמינו ז"ל: תרי"ג מצוות נאמרו למשה... בא דוד והעמידן על אחת עשרה... בא ישעיהו והעמידן על שש... בא מיכה והעמידן על שלש... בא חבוקק והעמידן על אחת, שנאמר וְצַדִּיק בְּאֵמוֹנָתוֹ יִחְיֶה. ואין הכוונה חס ושלוש שהם גרעו ואמרו שצריך לקיים רק אלו, וחבוקק אמר שצריך רק אמונה, אלא שכל אחד ראה לפי דורו שלא יכול להתחזק לקיים הכל בשלימות, ועל כן יעץ שנתחזק באלו הדברים העיקריים, וממילא יִשְׁמַר הכל בהמשך הזמן.

עלה האברך אל הרב שך זצ"ל וביקש אישור ללמוד הנהלת חשבונות. כך יוכל ללמוד בבוקר ואחר הצהרים, ובמקום כולל ערב וכולל חצות וכולל עלות השחה, יוכל לעבוד כמה שעות ותבוא הרווחה

וכבר לא השיג ערבים עבור הגמחי"ם. לא מצא עצה, ועלה שוב עם ההצעה. ראש הישיבה אחז בידו באהבה רבה: "אני מבין את מצבך, אבל אמרתי - איני אוחז מזה"...

"זה... אסור?! שאל. "ניין, ניין, חלילה! אין כאן איסור. אבל אם שאלת לדעתי, איני אוחז מזה"...

טוב, אם זה לא אסור, ועצה אחרת אין והדוחק נורא ואיום --- למד וקלט היטב ועמד לבחינות והשיג תעודה. ועמד בהבטחתו לעצמו, למד ביום ועבד בלילה והרויח טוב.

וקרה דבר מוזר. צצו הוצאות משומקום, בלתי צפויות ומפתיעות. אביזרים נשברו, רופאים נצרכו, והדוחק במקומו עומד... ערך חשבון נפש, והבין: קפידא של ראש הישיבה, שעבר על עצתו ודבריו! עלה בשלישית, נבוך בעליל. בשברון לב התוודה, ובקש מחילה.

שוב אחז הרב שך בידו, ואמר בקול אוהב: "חלילה וחס, מעולם לא הקפדתי. ובפירוש אמרתי שאינו אסור, אבל אסביר לך - לבן תורה יש הנהגה מיוחדת, הנהגה נסית, מעין 'אוכל קמעה ומתברך במעיו'. מרויח קצת, ויש בו ברכה. כיון שיצאת לעבוד, גם אם אתה קובע עתים, ועתים רבות, לתורה. שוב אין זו ההנהגה המופלאה שהקב"ה מתנהג עם עמלי תורה. ועולמנו הוא עולם של פגעים... לכן אמרתי שאיני אוחז מזה"...

ידוע שהתקופה שבה מחתנים את הילדים היא בערך מגיל ארבעים עד שישים. ואמרו חז"ל שהאותיות "מם" ו"סמך" שבלוחות בנס היו עומדים. יש בכך רמז שבתקופה שבין מ"ם לסמך [בין ארבעים לשישים] על אף כל ההוצאות המרובות, חיים בנס...

(להתעדן באהבתך)

ויחי יעקב בארץ מצרים (בראשית מז, כח)

סיפר הגר"י גלינסקי זצ"ל:

נסעתי במונית, פנה אלי הנהג: "אפשר לשאול שאלה?". שאל. אם אדע, אענה.

אמר: "איני מבין, אני עובד ואשתי עובדת, ויש לנו משפחה קטנה, ואיננו גומרים את החודש, אין הקומץ משיביע; ואצלכם, בלי עין הרע, משפחות גדולות ופיות רבים" - מה הוא יודע, לכל אחד שלושה פיות, האחד בראש ושנים בנעליים... "והבעל בכולל, וחיים!"

אמרתי: את התשובה לשאלתך יודע אני, כי כתובה היא ברש"י!

תמה: "ברש"י? מהיכן ידע רש"י שאהיה נהג, ואשתי תעבוד, ולא נגמור את החודש?"

אמרתי לו: שטיא, רש"י לא מדבר עליך, רש"י מדבר עלינו!

"עליכם! הבה נשמע!"

אמרתי: הפסוק אומר 'ויחי יעקב'. יעקב, עמוד התורה, וכולם שואלים - ממה אברכים חיים? מ-1400 שקל כולל מבחנים ושמירת סדרים??

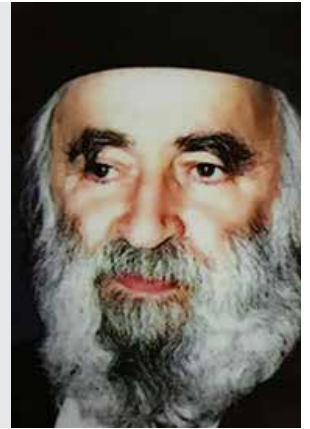
על זה עונה רש"י: 'פרשה זו סתומה'. באמת אי אפשר להבין איך, אבל חיים!... יש ברכה.

וכבר היה מעשה - אברך למד בכולל, חי מהבטחת הכנסה. המשפחה גדלה, ההורים היו עסוקים בהשאת שאר הצאצאים. עלה אל הרב שך זצ"ל וסיפר על מצוקתו... ביקש אישור ללמוד הנהלת חשבונות. כך יוכל ללמוד בכולל בבוקר ואחר הצהרים, ובמקום כולל ערב וכולל חצות וכולל אשמורת בוקר, יוכל לעבוד כמה שעות ותבוא הרווחה.

"איך האלט ניט פון דעם", ענה ראש הישיבה. "איני אוחז מזה".

המשפחה הוסיפה לגדול, והיוקר המשיך להאמיר, וההורים חיתנו עוד צאצאים.

לרבנו היה חדר פרטי בקהילה שהיה סגור ומסוגר על מנעול ובריה, שנים רבות לא היה לאף אחד מושג למה הוא משמש. היו כל מיני התלחשויות: חדר התבודדות, חדר ללימוד קבלה וכו', ממש חידה שתומה. עד שיום אחד התגלה הדבר

הגאון רבי חיים קריסוויטא זצ"ל ועסקי הצדקה

זבולן לחוף ימים ישכן (בראשית מט, יג)

המטבע המושטת לי. אינני רואה מטבע, אני רואה רק מעשה חסד. אני מעמיד אל מול פני את הנצרך שבעבורו התרמתי, ואין לי כל כוונה אחרת מלבד הרצון להקל מעל האביון את מסכנותו ומצבו. הסמיך רבנו לדבריו את הגמרא ת"ר "כיצד מרקדין לפני הכלה, בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא, וב"ה אומרים כלה נאה וחסודה. אמרו עליו על רבי יהודה בן עילאי שהיה נוטל בד של הדס ומרקד לפני הכלה, ואומר כלה נאה וחסודה. רב אחא מרקיד לה אכתפיה ומרקד, דדמי ליה ככשורא". – מכאן למדתי, אמר רבנו, שבשעת עשיית חסד, אין שום ענין אחר להסתכל בו, מלבד טובת הנזקק; וכך אני נוהג בשעת מעשה ההתרמה לצדקה.

נביא פה דוגמה אחת מני אלף עד כמה גדל כוחו של רבנו זצ"ל בשכנוע בעלי אמצעים לתרום לצרכי הצדקה ולמעשיו הטובים והכבירים והמסועפים, ללא הגזמה והפרזה, בכל רחבי תבל.

"מה מצעדי גבר כוננו" – השקעה משתלמת

סיפר לי ידידי בעל בעמיו ונגדי, שלפני שנים רבות פגש חמיו את רבנו בירושלים, רבנו נתן לו מיד הרגשה טובה ונעימה, הראה לו אותות שמחה וחיבה ואחרי החלפת דברי נימוסין שגרתיים התעניין רבנו מה לידידי בירושלים? חמי סיפר לרבנו שהגיע ארצה להשלים עסקא בנכסי דלא נידי, היות שמע מעמיתיו הסוחרים שהשקיעו כספים בארץ ישראל, רכשו יחידות דיור וכדומה, אי לכך עלה בלבו להצטרף גם הוא ליוזמה והאמין בכל לבו שחוץ מהפן האידיאולוגי אשר לפי השקפתו יש ענין נשגב להשקיע בארץ ישראל, מאמין הוא בכל לבו שההשקעה כדאית גם מבחינה מסחרית ובודאי תניב גם פירות נאים ומשובחים בע"ה. "עומד הנני לרכוש יחידת דיור בסכום של כמאה אלף דולר (סכום די מכובד בעת ההיא) בצפייה לרווחים נאותים", נידב מידע ופרטים לרבנו.

רבנו האזין בתשומת לב לדברי הגביר ופתאום אמר לו: אני מציע לכבודו עסקת חיים שהנני ערב לו כי הרווח הוא מובטח וללא סיכון בכלל. חמי פער זוג עיניים וחשב לעצמו מה יכול כבר רבנו להציע לסוחר ממולח כמוני? הרב לא נתן לו הרבה זמן להגות להתעמק ולנחש, ומיד המשיך ופירש את שיחתו. בונה אני היום ישיבה חדשה בירושלם, וכך ללא טיוח ניגש ישר לענין והסביר לחמי את גודל הזכות להיות שותף במפעלו החדש, וכך בבטחון העצמי שאפיין בכל שנותיו את רבנו מציע לו ללא כחל וסרק להשקיע את מאה אלף הדולרים בבנין שהנו עומד להקים. וכאן התרחש הנס, חמי לא התווכח ועל אתר ויתר על השקעותיו והשליש לידי רבנו את הסכום במלואו וכך נעשה שותף פעיל באחד ממעשי הצדקה של רבנו...

(סעיפים מתוך הספר מים חיים)

היה הרב נאה דורש ונאה מקיים. כל זוכריו מעידים כי בהיותו עוסק בצדקה, נמנע מלבזבז דולר מיותר לצרכיו האישיים. היה טורח, ולא הרשה לעצמו שום נוחיות ושום דבר שלא לצורך ממש. מעולם לא לקח מונית, העדיף לנסוע ברכבת, בארה"ב ברכבת תחתית, ובארץ ישראל באוטובוסים וכדומה. לא אחת פגשוהו בתחנת רכבת בבריסל סוחר מזוודות ורק לאחר הפצרות נאות שיעזרו לו... סיפר לי אברך, אשר זכה לשמש את רבנו בסוף ימיו, שפעם קרה והביאו לרבנו תרופה מסוימת, ולרבנו נודע שמחירה היה יקר מאוד, כשלושת אלפים פרנקים בלגיים (בסביבות המאה דולר). הרב הצטער מאוד ולא הפסיק להתלונן על שהוציאו כל כך הרבה כסף לצרכיו האישיים. האברך היה נבוך ולא ידע איך לצאת מהסבך ופשוט לא הגיב. היה בטוח שעל רבנו מעיקה הוצאה עקב מחסור במזומנים.

לא עברה חצי שעה ואיזה עני בן טובים דפק על דלת רבנו ושטח את בקשתו, וכנראה מצבו נגע ללבו. על אתר, בלי לחשוב פעמיים, הוציא סכום של כחמש מאות דולר והושיט לו את נדבתו.

לרבנו היה חדר פרטי למעלה בקהילה שהיה סגור ומסוגר על מנעול ובריה, כיום הוא משמש לחדר הפרטי של המרא דאתרא שליט"א (הרחיבו אותו וצרפו עוד חדר) ושם הרב מקבל קהל. לאף אחד לא היתה שם דריסת רגל חוץ מאשר למנקה, וגם אז לא השאיר רבנו אותה לבדה אלא ישב בחדר ולמד, כמובן עם דלת פתוחה... שנים רבות שימש החדר הזה את הרב באופן פרטי, ולאף אחד לא היה מושג לשם מה הרב משתמש בחדר הזה. באופן טבעי הדבר עורר כל מיני התלחשויות; חדר התבודדות, יושב ולומד דברי קבלה וכו', ממש חידה שתומה. עד שיום אחד התגלה.

לרב היה קשר הדוק עם אחד החרשתנים (תעשיין) הגדולים בבלגיה בעל בית החרושת Salik, ורבנו הצליח לשכנע אותו כי כל הסחורה הפגומה שיוצאת מקוי היצור שלהם תנתן לרבנו למטרות צדקה. לרב היו מזוודות ענקיות, והן שכנו שם בחדר, ומדי תקופה נסע הרב לבית החרושת ולקח את הסחורה. הכל בגפו ממש ולא נתן בשו"א שיעזרו לו. יהודי מעיד שפעם פגשו בתחנת הרכבת (אפילו מונית הוא לא לקח) והציע את עצמו לעזור לסחוב את המזוודה, אך הרב סירב בתוקף ולא גילה מה תכולת המזוודה. הסחורה הגיעה לחדר "העלום" – המסתורי" בבית הקהילה, ושם רבנו מיין את הסחורה, ארז אותה, כל מכנס ומכנס כחבילה נפרדת... הלך לבד לבית הדואר ושלח אותם לרוסיה. הסכום שהתקבל תמורת כל מכנס הספיק למחיה במשך כחודש ימים.

אינני רואה את פני התורם

כשאני מתירים יהודי לצדקה, אינני מסתכל כלל על פני התורם, ולא על